

Erindring indsendt til Københavns Stadsarkiv i 1974
af Alfred Kjerumgaard – tidl. kordegn, (født ca.1900)
- om hans barndom og ungdom på Christianshavn 1908 - 1916

Min barndom og ungdom på Christianshavn i årene 1908-1916.

Jeg er barnefødt på Christianshavn i Amagergade 27-29 - i daglig tale kaldt -Loppekroen- , i gaden var der småhandlende, såsom grønt - viktualie - marskandiser og en gammel møbelforretning der opkøbte møbler rundt om på gårdene på Amager. Der var også en vognmand som havde heste til rilning nede på Bådsmandstrædes Kasserne som vi drenge fik lov at ride frem og tilbage.

I fortorvet var der rendestene med rendestens brædder og når det regnede flød de brædder ovenpå til stor moro for os drenge som brugte dem som tømmerflåder.

I nr. 16 var der bolig for ældre kvinder med små 1-værelses lejligheder og køkken, i gården var der kloset. Hos de ældre damer kunne vi godt tjene en skilling ved at gå byærinder og bære deres kloset spande ned. Jeg husker især en dame som havde sukkersyge, hun skulle ha ´ købt en flaske akvavit – den bar jeg i en lille kurv med et broderet stykke over.

Gadens beboere bestod for det meste af småkårsfolk - det var små beskedne hjem 1-2 værelses lejligheder med køkken, vand og vask var ude på trappen - trapperne og gulvene var hvidskurede med sand på. Klosetter og skraldespande fandtes i enden af gården, der kunne vi tit fange nogen store rotter som vi slog ihjel med vore træsko og løb ud på brandstationen på Kløvermarksvej, som vi fik 10 øre for.

Når folk skulle flytte ud og ind i lejlighederne var det ikke godt med de smalle trapper og gange, man måtte ofte skrue gelænder og vinduesrprosser af for at få møblerne hejst op.

Der var mange små hyggelige hjem bestående for det meste af sofabord, komode, klædeskab og en stor dobbeltseng, det kunne tit være trangt når der var mange små.

Om lørdagen var der gerne storvask både på krop og tøj - uden for vinduerne var der snore, hvor tøjet blev hængt til tørring. Mange af beboerne var ansat hos B&W – Tobaksfabrikerne – Jensen – Møller.

Om morgenen når arbejderne gik til deres arbejde, skulle de gerne ned i kælderbeværtningerne i Prinsessegade og drikke deres morgenbitter som stod på rad på disken.

Der var også de indvandrende polakker som også boede der i gaden. Slagsmål og drikkeri var der en del af.

Om vinteren når arbejdsløsheden indtraf kunne det knibe med pengene og husmoderen skulle sørge for at alle fik noget at spise, det var småpenge mændene fik i understøttelse eller ved snearbejde, - vi kunne for 5 øre få et stort kræmmerhus fedtegrever hos Viktualiehandleren i Torvegade det blev brunet op med en gang kogte kartofler og smagte godt, vi kunne også gå hen på sameritanen og få os en gang vandgrød med varm mælk eller øl og nogle margarine klemmer, når det var helt galt - i Prinsessegade var der et spisehus for børn hvor der var varmt mad hveranden dag, mor købte også tit en gang svinerygsben-skinkeben m.m., så kogte mor sullevælling eller kålsuppe så der var mad til nogle dage. Med hensyn til de ældre kunne det knibe, der var kun fattighjælp at få, og det skulle gå meget hårdt til før

man gik der hen, ligeså med brændsel når det var meget koldt. De ældre kvinder gik altid med et strikket sjal og tørklæde om hovedet - når det var allerværst gik folk til pantelåneren med lidt tøj eller sengelinned og fik et par kroner, for igen om lørdagen at hente det hjem mod at betale renter.

I Amagergade nr. 25 var der et menighedshus, der kunne vi få lidt hjælp hos diakonissen til rugbrød og mælk og noget brugt tøj, der var også en søndagsskole med mange børn, hvor vi kom til julefest.

Om sommeren kom vi i skoven det var en stor oplevelse for os børn, ved juletid kunne vi tit tjene en skilling ved at vi i hjemmet om aftenen sad og lavede julepynt og sprallemænd og solgte inde på strøget ved Helligåndskirken.

I mine drengeår på Christianshavn gik jeg i Bådstrandstrædes skole, kaldt det røde fængsel - det var op til os selv om vi vilde lære noget ellers var spanskrøret ikke langt væk eller vi fik en på siden af hovedet for den mindste forseelse, der var også nogle slemme fyre imellem men vi holdt sammen som ærtehelm.

Når det var fastelavn samledes alle børn oppe på volden - der var hængt 4 tønder op i træerne, hvor vi slog katten af tønden og derefter marscherede vi til Bådstrandstrædes kasserne hvor vi fik chokolade og boller - alle var klædt ud og med røde næser - masker og sværtet i ansigtet.

På Christianshavn fandtes mange små beværtninger især i Torvegade med følgende navne - Skibet ved volden, hvor de havde en kakedue som sad udenfor og snakkede løs - Falken hvor Amagerbønderne holdt til når de kom fra torvet - Det Grønne Træ - Chr.d.4. Røde Lygte m.fl.

Datidens politibetjente gik med de store hjelme og lange stave som vi nok skulle løbe fra. Inde bag dørene ved værtshusene blev der ofte stillet øl til dem og vi drenge morede os med at gemme dem bort. Slagsmål hørte til gadens uorden når politiet slæbte en fuld mand eller kvinde hen til stationen i Strandgade 28, var der altid en lang hale af børn. Senere flyttede politistationen ud til Amager så blev de hentet i en lukket hestevogn.

Når der var brand var det en stor begivenhed at de store hestetrukne brandsprøjter komme i fuld fart, især den lange stigesprøjte-damptrømler med fyr under kedlen og en klokke. Så råbte vi børn brand-brand, når politiet kom sang vi drenge -lyner lyner jeg skal lære- hvis du ikke vil lade os være. Nytårsnat var der brand i gaderne af gamle sofaer og madrasser og juletræer og meget skyderi - St.Bededagsaften var der krig ved volden imellem Amagerkanerne og Christiannitterne med lange stave som vi hentede på byggepladserne ude foran på Amager - dengang var volden et eneste vildnis hvor spritterne holdt til både mænd og kvinder, jeg husker især en kvinde som dengang altid var klædt ud som en mand med lange bukser og en flad stråhat, som blev kaldt for skritmine, mændene var tossevalde - pjerrot - ølhans - dokpeter og fl.

På volden var lille Mølle og nede i Voldgade var der Gaspumpestationen hvor man om søndagen samledes og spillede klink med penge-til streg. Der blev også drukket en del øl til sang og harmonika spil. Vi drenge gik tit i vandet i voldgraven som var forbudt men når politiet kom løb vi ned af gaden med alt vort tøj.

Der var også mange katte rundt omkring jeg husker engang jeg skulle drukne en stor hankat - den var kommet i en sæk med en sten i - og gik op ved statsgraven og kastede den ud der - men da jeg var kommet hjem i gården, sad den der på klosettaget - sækken har været rådnet eller stenen for tung.

Om morgenen tidlig kunne vi høre når amagervognene kom kørende til torvet med grønnsager, gaderne var dengang brolagt med sten, om aftenen kunne vi høre renovations-latrinvognene komme og skulle ind til byen.

Trods mange småkårsfolk var der et sammenhold og hjælpsomhed uden lige, man delte hvad man havde - af politik var det socialist - syndekalist eller bolsjevik - indtil verdenskrigen begyndte i 1914 - alt mandskab blev indkaldt med vogne og heste især ude fra Amager og ned til Bådsmandstrædes kasserne - det var en slem tid med rationering m.m.

I 1915 blev jeg konfirmeret i Vor Frelsers kirke af pastor Chr. Ludvigsen, som senere blev biskop i Ålborg.

Jeg husker især hans undervisning i biblen om skabelsen -forholdet mellem mand og kvinde som han udlagte på en så fin måde at vi aldrig glemmer det - dengang var der ingen sexualundervisning og at tale derom var tys tys - Han havde også meget med unge grønlandere som kom hened og blev undervist, han samlede dem i sit hjem i Torvegade 5o.

Når der var konfirmation i Vor Frelsers kirke var det en skik at konfirmanderne kom op i tårnet om mandagen, hvorfra de kastede penge ud til børnene nede på gaden til stor glæde, vi havde også et godt kig ned over Christianshavns kvindefængsel.

En tid efter min konfirmation døde min far og min mor og søster og jeg måtte ved fællesskab klare os, jeg skulle have været i lære som elektriker men det måtte opgives og kom på fabrik m.m.

Min ungdomstid var oplevelser af mangt og meget - nogen unge kom ud i kriminalitet - men jeg kom ind i K.F.U.M. De holdt deres møder i menighedshuset i Amagergade 25, der blev der samlet mange unge - jeg tror det blev til mange drenges og unges redning fra det liv der blev levet rundt om i hjemmene - tit var det mødrene det gik ud over med klø, vi så dem tit med blå øjne - men dengang rendte de ikke fra mand og børn - de holdt ud.

Som 16'årig kom jeg til at arbejde på Carl Lunds fabrik, dengang var der mange fabriksdreng i København - og lønnen var lille der under krigen - så samlede vi os og blev enige om at strejke, vi blev medlemmer af en underafdeling af støberiarbejdernes fagforening hvor jeg blev sekretær og skulle med ud og forhandle om løn.

Ja, dette var lidt af en Christianshavner drengs oplevelser.

Nu er jeg pensioneret kordegn fra
Vor Frelsers kirke i København.

Alfred Kjerumgaard,
Højdevangs alle 25. 2300 S.
telf. 558030 .